

Bomenbeleidsplan Gilze en Rijen

kwaliteit

juiste boom

diversiteit

juiste plek

22 november 2021

Zaaknummer: 357884

Gemeente Gilze en Rijen
Postbus 73
5120 AB Rijen

Bezoekadres:
Raadhuisplein1
5121 JX Rijen

Telefoonnummer 140161
Email: info@gilzerijen.nl
Website: www.gilzerijen.nl
Meer informatie: laurameuleman@abg.nl

Voorwoord bomenbeleid

Als je vanuit de lucht naar het grondgebied van Gilze en Rijen kijkt, valt op hoe bijzonder de ligging van onze gemeente is. Als een groen hart van Brabant liggen onze vier dorpen tussen Tilburg en Breda. Om in dit gebied in te spelen op onderwerpen als klimaatadaptatie en biodiversiteit, zijn we onder andere op een andere manier gaan kijken naar ons bomenbestand. De uitdagingen van vandaag de dag vragen immers om nieuwe beleidsuitspraken.

Samen met de leden van de commissie Ruimte, natuurorganisaties en inwoners is dit nieuwe bomenbeleidsplan tot stand gekomen. De inbreng op de bouwstenennotitie gaf ons veel waardevolle input. Het resultaat is dat er twee duidelijke uitgangspunten zijn benoemd: 'Kwaliteit en diversiteit' en 'De juiste boom op de juiste plek'. Met deze uitgangspunten verstevigen we de inzet op een duurzame (her-)inrichting van onze leefomgeving, maar zoeken we ook naar de juiste balans. Ik ben ervan overtuigd dat we met deze hernieuwde beleidsuitspraken een belangrijke basis leggen voor een gezond bomenbestand.

Een belangrijke vervolgstap is de herziening van het kapbeleid. Ook daarover ga ik graag met u in gesprek. Op deze manier blijven we gezamenlijk werken aan ons groene kapitaal. Nu, maar ook in de toekomst.

Aletta van der Veen
Wethouder Gilze en Rijen

Samenvatting

Het bomenbeleidsplan geeft aan hoe we met bomen omgaan en hoe we hun waarden koesteren, beschermen en versterken. De basis daarvan is het behoud en de bescherming van bestaande bomen. We willen door goed beheer en zorg voor de groeiplaatsen onze bomen zo lang mogelijk vitaal en gezond houden. Daarmee bouwen we aan een gezond en toekomstbestendig bomenbestand.

Wat willen we bereiken?

De gemeente Gilze en Rijen streeft naar een duurzaam, divers, vitaal en veilig bomenbestand. Een hoge, ruimtelijke, sociale, ecologische en cultuurhistorische waarde van de bomen en bomen die een bijdrage leveren aan het woon-, werk- en leefmilieu in Gilze, Rijen, Hulten en Molenschot. We kiezen duidelijk voor kwaliteit en diversiteit. Met alle maatregelen streven we naar een meer waardevol bomenbestand. Dit kan ook betekenen dat we bij uitval van bomen minder bomen terug planten. Maar dan wel onder betere omstandigheden.

Kwaliteit en kwantiteit van de bomen is gewaarborgd

In het ontwerp en bij de aanplant van bomen is het belangrijk om rekening te houden met de groeiruimte die bomen nodig hebben, zowel boven- als ondergronds. Bomen moeten een betere groeiplaats mee krijgen. Bij planvorming nemen we in een vroeg stadium de inpassing van bomen en groen mee.

De juiste boom op de juiste plek

Er is een grote variëteit en keuze in bomen: in grootte, vorm, kleur en in eisen aan hun omgeving (voeding, nat of droog). De kunst is steeds de juiste boom te vinden bij de plek. Nieuwe bomen worden altijd gekozen door rekening te houden met de omgeving. Een boom die oud kan worden en water vast kan houden en in de zomer zorgt voor een koele plek. Het bomenbeleidsplan geeft hier duidelijke handvatten voor.

Bomen zijn belangrijk in de aanpak van klimaatadaptatie

Onderwerpen zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit en duurzaamheid worden steeds belangrijker waardoor we ook op een andere manier naar bomen zijn gaan kijken. Deze onderwerpen hebben daarom een belangrijke plek gekregen in het nieuwe bomenbeleidsplan. Bomen hebben tal van waarden voor ons, de mensen, de natuur, het milieu en het klimaat. Elke boom draagt daaraan bij, hoewel de ene boom meer waarde vertegenwoordigt dan de andere. Extra aandacht geven we aan wat een boom kan toevoegen aan klimaatadaptatie en biodiversiteit. Een andere combinatie van planten, struiken en bomen kan daarbij ook een mogelijkheid zijn in plaats van alleen een laanbeplanting. Ziekten, aantastingen en plagen hebben veel invloed op het bomenbestand. Naast de noodzakelijke bestrijding, richten we onze aandacht vooral op preventie.

Wat gaan we doen?

Na het vaststellen van het bomenbeleidsplan start de gemeente met het herzien van het kapbeleid, een analyse van het boombeheer en opstellen van een monumentale bomenlijst samen met bewoners. We gaan door met het toepassen van groeiplaatsverbetering. En we planten de komende drie jaar 30 bomen per jaar op plekken waar mensen lang buiten verblijven.

Inhoud

Voorwoord bomenbeleid	3
Samenvatting.....	4
1. Inleiding.....	8
1.1 Hoe kunt u dit beleidsplan gebruiken/lezen?	8
1.2 Reikwijdte en status	8
1.3 Betrokkenheid en gemeentelijke verantwoordelijkheid.....	9
1.4 Relatie met andere beleidsdocumenten en kaders uit wet- en regelgeving	9
Omgevingswet.....	11
2. Analyse huidige situatie.....	12
2.1 Beperkte ondergrondse groeiruimte	12
2.2 Andere boomsoort	12
2.3 Kappen en boombescherming.....	12
2.4 Nieuwe ziekten/klimaatsverandering	12
2.5 Huidige bomenbestand	12
2.6 Bomen en een veranderd klimaat	12
3. Waarde van bomen	14
3.1 Boomwaarde	14
3.2 Waarde voor milieu en klimaatbestendigheid	14
3.3 Waarde voor ruimtelijke structuur en landschap	14
3.4 Waarde voor ecologie en natuur.....	14
3.5 Cultuurhistorische waarde	15
3.6 Gebruiks- en belevingswaarde	15
3.7 Waardetools	15
4. Wat willen we bereiken?.....	16
4.1 Visie en opgaves	16
Opgave 1: Kwaliteit en kwantiteit van de bomen is gewaarborgd	16
Opgave 2: We bepalen de waarde van een boom	16
Opgave 3: De juiste boom op de juiste plek.....	16
Opgave 4: Bomen zijn belangrijk in de aanpak van klimaatadaptatie	17
Opgave 5: We streven naar een realistisch beheer en ontwerp.....	17
Opgave 6: Overlast en ongemak serieus nemen.....	17
Opgave 7: Bomen over bomen.....	17
4.2 Bouwstenen en uitwerkingen	17
5. Ambities voor de toekomst en financiële vertaling	19

5.1 Financiële vertaling.....	19
Ambities en middelen voor opgave 1: Kwaliteit en kwantiteit van de bomen is gewaarborgd ...	19
Ambities en middelen voor opgave 2: We bepalen altijd de waarde van een boom	19
Ambities en middelen voor opgave 3: De juiste boom op de juiste plek.....	20
Ambities en middelen voor opgave 4: Bomen zijn belangrijk in de aanpak van klimaatadaptatie	20
Ambities en middelen voor opgave 5: We streven naar een realistisch beheer en ontwerp.....	21
Ambities en middelen voor opgave 6: Overlast en ongemak serieus nemen.....	21
Ambities en middelen voor opgave 7: Bomen over bomen.....	21
6. Bomenstructuur	22
6.1 Bomenstructuur in groenstructuur	22
6.2 Status van de bomenstructuur	22
6.3 Bomen en klimaatadaptatie	22
6.4 Vervanging van bomen in lanen	23
7. Bomen en ruimtelijke ontwikkelingen	24
7.1 Initiatiefase.....	24
7.2 Ontwerp- en bestekfase	24
7.3 Uitvoeringsfase.....	25
7.4 Beheerfase.....	25
8. De juiste plek	27
8.1 Standplaatsomstandigheden.....	27
8.2 Algemene kaders groeiplaats	27
8.3 Technische en ruimtelijk kaders.....	28
8.4 Zonne-energie	29
8.5 Klimop.....	30
9. De juiste boom	31
9.1 Voorwaarden bij de soortkeuze en beheervorm	31
9.2 Soorten en een veranderend klimaat.....	31
10. Boomziekten.....	33
10.1 Ziekten en plagen	33
10.2 Maatregelen	33
11. Kappen en herplanten.....	34
11.1 Kapbeleid	34
11.2 Herplantplicht.....	34
12. Hinder en overlast	35

12.1 Wanneer is iets hinder?.....	35
12.2 Afweging in vier stappen	35
12.3 Maatregelen	36
12.4 Overlast van monumentale bomen.....	37
13. Monumentale bomen	38

1. Inleiding

Bomen vertegenwoordigen een grote verscheidenheid aan waarden en betekenissen voor de gemeente Gilze en Rijen. Ze zorgen voor een prettig woon- en leefklimaat. In Gilze en Rijen hechten we steeds meer waarde aan hun bijdrage aan:

- ✓ een gezondere gemeente;
- ✓ het beter aangepast zijn aan een veranderend klimaat;
- ✓ een betere milieukwaliteit;
- ✓ en meer natuur in de gemeente.

Het bomenbeleidsplan geeft aan hoe we met bomen willen omgaan en hoe we hun waarden koesteren, beschermen en versterken. De basis daarvan is het behoud en de bescherming van bestaande bomen. We willen door goed beheer en zorg voor de groeiplaatsen onze bomen zo lang mogelijk vitaal en gezond houden. Daarmee bouwen we aan een bomenbestand en boomstructuur met meer kwaliteit en meer waarde.

Het bomenbeleid staat nu beschreven in het groenstructuurplan, het landschapontwikkelingsplan, diverse memo's, moties en handboeken. Daarmee is het beleid de laatste jaren erg versnipperd geraakt. De wens is om het beleid in één document te bundelen. Onderwerpen, zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit en duurzaamheid worden steeds belangrijker waardoor we ook op een andere manier naar bomen zijn gaan kijken. Deze onderwerpen vragen om nieuwe beleidsuitspraken in een bomenbeleidsplan.

Het behouden en planten van bomen in een versteende omgeving is een uitdaging. Waardevolle bomen ontstaan niet van de ene op de andere dag. Bomen vragen tijd om tot volle wasdom te komen en dat maakt ze kwetsbaar in de concurrentiestrijd om de schaarse ruimte. We moeten daarom keuzes in het ruimtegebruik goed onderbouwd maken. Het behoud, het vergroten of het eventuele verlies aan waarde van bomen moeten we op een zorgvuldige en gelijkwaardige wijze afwegen ten opzichte van andere belangen en functies. Het beleid is geldig voor tien jaar. Elke vijf jaar evalueren we het beleid. En elke twee jaar komt er een terugkoppeling voor de commissie Ruimte over de stand van zaken van de uitwerkingen van dit beleid.

1.1 Hoe kunt u dit beleidsplan gebruiken/lezen?

Het beleidsplan is opgebouwd uit verschillende hoofdstukken met telkens een thema. Hoofdstuk 2 geeft een korte analyse van waar we op dit moment tegenaan lopen in onze gemeente. Hoofdstuk 3 beschrijft de waarde die bomen kunnen hebben. Bij alles wat we met bomen doen moeten we deze waarde afwegen tegen wat we op die plek willen doen. Hoofdstuk 4 beschrijft de visie op onze bomen. De nadruk ligt hier op de rol die bomen hebben bij een prettiger en klimaatadaptieve woonomgeving, het creëren van een goede groeiplaats en meer biodiversiteit. Hoe we dit bereiken is per thema in de daarop volgende hoofdstukken uitgewerkt. Hoofdstuk 5 geeft een doorkijk naar de uitvoering van het bomenbeleidsplan en wat ons de komende jaren te doen staat om het beleid ook te realiseren. Het beleid is zo ingedeeld dat het losse praktische hoofdstukken zijn, die ook afzonderlijk gelezen kunnen worden. De bedoeling hiervan is dat mensen die met een vraag zitten, zowel bewoners als ambtenaren, direct naar het hoofdstuk kunnen gaan en daar de informatie kunnen vinden.

1.2 Reikwijdte en status

Het bomenbeleidsplan gaat in eerste instantie om de bomen en boomstructuren in de openbare ruimte, binnen de gemeentegrenzen. Daar waar aanleiding of noodzaak is zeggen we ook iets over particuliere bomen. Visie en aanvullende beleidsregels op bomen en boomstructuren buiten de kernen zijn vertaald in het Landschapontwikkelingsplan en in de Wet natuurbescherming.

Een boom is volgens de Algemeen Plaatselijke Verordening: een houtachtig, overblijvend gewas met een diameter van minimaal 10 centimeter (of met een omtrek van minimaal 31 centimeter) op 130 centimeter hoogte boven het maaiveld. Voor de leesbaarheid gebruiken we in de tekst steeds de term 'boom', tenzij het duidelijk gaat over de andere vormen van houtopstanden zoals hakhout of houtwallen.

Het kapbeleid, de monumentale bomenlijst en het bomenbeheerplan zijn uitwerkingen van dit beleid. Hoofdstuk 5 geeft al een doorkijk hoe we de uitvoering van het bomenbeleidsplan gaan borgen. Deze acties werken we na vaststelling van het bomenbeleid uit. Acties die we niet binnen de bestaande capaciteit en financiële middelen uitvoeren leggen we apart ter besluitvorming voor aan het college of gemeenteraad. Het groenstructuurplan en het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) blijven bestaan naast dit bomenbeleidsplan en geven de gehele groenstructuren in de gemeente aan.

1.3 Betrokkenheid en gemeentelijke verantwoordelijkheid

We realiseren openbaar groen in de kernen op de eerste plaats voor onze inwoners en bedrijven. Betrokkenheid van burgers, bijvoorbeeld bij inrichting en onderhoud, is van groot belang om draagvlak te krijgen. De groepen die gebruikmaken van het openbaar groen hebben daarbij sterk uiteenlopende wensen. Enkele doelgroepen zijn: jongeren, spelende kinderen, hondenbezitters, ouderen, natuurliefhebbers, etc.

We bemoeien ons als eigenaar en beheerder maar ook als beleidsmaker en regelgever met bomen. Naast de gemeentelijke bomen vinden we ook particuliere bomen van belang voor de gemeenschap. Waar het gaat om bomen behartigen we dan ook het algemeen belang boven het individueel belang. Hierbij hanteren we een langetermijnvisie. Immers zijn de bomen waarvan we nu genieten, geplant en verzorgd door vorige generaties en genieten de volgende generaties van de bomen die we nu planten. Als regelgever beschermen we de bomen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Een groot deel van de bomen in het buitengebied valt onder de Wet Natuurbescherming.

1.4 Relatie met andere beleidsdocumenten en kaders uit wet- en regelgeving

Om tot een goed bomenbeleidsplan te komen moeten we rekening houden met de diverse wettelijke kaders en beleidskaders.

- Op het niveau van wet- en regelgeving zijn het Burgerlijk Wetboek en de Wet natuurbescherming van belang. Ook houden we rekening met de voorbereiding van de Omgevingswet, die naar verwachting op 1 juli 2022 in werking treedt. Het kader hieronder gaat nader in op de manier waarop we het bomenbeleid kunnen vertalen naar integrale documenten onder de Omgevingswet.
- Daarnaast hebben we nog een eigen structuurvisie, een groenstructuurplan en gebiedsvisies waarin we zaken met betrekking tot groen en bomen hebben opgenomen. De regels over bomen en de openbare ruimte hebben we in gemeentelijke verordeningen vastgelegd.

Klimaat en duurzaamheid

Dit bomenbeleidsplan sluit aan bij het klimaat- en duurzaamheidsbeleid. De gewenste bomenstructuur moet toekomstgericht zijn. Dit wil zeggen dat het groen, dat de gemeente nu aanplant, de kans krijgt om uit te groeien tot de gewenste volwassen uitstraling en niet vroegtijdig moet worden gerooid vanwege extreme overlast of slechte groeiomstandigheden. Dit groen is ingericht op de huidige en toekomstige behoefte van de inwoners en kan de gemeente met een acceptabele inspanning in stand houden. In het Koersdocument Duurzaamheid staat dat we het behalen van de Global Goals belangrijk vinden. Het bomenbeleidsplan draagt bij aan het behalen van die goals op het gebied van klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Groenstructuurplan 2011

Dit bomenbeleidsplan zien we als een aanvulling op het groenstructuurplan, dat we in 2011 hebben opgesteld. In het groenstructuurplan zijn enkele hoofdstukken over bomen opgenomen. Bruikbare informatie daaruit hebben we in dit beleidsplan opgenomen. Het groenstructuurplan biedt kaders voor de ontwikkeling van de groenstructuren binnen de kernen met aandacht voor de kwaliteiten die het groen in de gemeente Gilze en Rijen heeft. Groen binnen de kernen is echter niet vanzelfsprekend. Functies als bijvoorbeeld woningbouw en parkeren vragen binnen de bebouwde kom om ruimte, waardoor de groeiplaatsen van bomen steeds verder verdicht raken. Een groenstructuurplan is vooral bedoeld om de ruimtelijke structuren aan te geven voor het borgen voor voldoende ruimte voor groen en bomen. Door vast te leggen welk groen van belang is voor de uitstraling van onze gemeente, voorkomen we dat groen door een andere functie vervangen wordt en zo verloren gaat.

Landschapsontwikkelingsplan (LOP) (2006)

In het LOP hebben we ons beleid voor het aanwezige en te ontwikkelen landschap vastgelegd en het daarbij nagestreefde landschapsbeeld. Dit bomenbeleidsplan heeft een nadrukkelijke relatie met het LOP. De landschappelijke ondergrond/onderlegger is bepalend geweest voor de ontwikkeling van onze kernen en heeft daardoor duidelijk invloed gehad op de groenstructuren. Dit bomenbeleidsplan sluit aan bij de structuren die in het LOP zijn voorgesteld.

Diverse raakvlakken met andere beleidsdocumenten

Daarnaast zijn er nog vele andere (beleids)documenten waarin bomen een belangrijke rol spelen. Bijvoorbeeld het kwaliteitsplan Openbare Ruimte en handleidingen voor de inrichting van de openbare ruimte. Maar ook internationale afspraken zoals de Countdown 2020 Deltaplan Biodiversiteit.

Omgevingswet

De Omgevingswet treedt naar verwachting op 1 juli 2022 in werking. De wet verplicht gemeenten tot het opstellen van een Omgevingsvisie en een Programma.

Omgevingsvisie

In de Omgevingsvisie legt de gemeente haar ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast. De gemeente stelt 1 Omgevingsvisie voor het hele grondgebied vast. Na invoering van de Omgevingswet in 2022 krijgt de gemeenten tot 2024 de tijd om een Omgevingsvisie vast te stellen.

De Omgevingsvisie moet straks het volgende bevatten:

- Een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
- De hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied;
- De hoofdzaken van het te voeren integrale beleid voor de fysieke leefomgeving.

De gemeente heeft besloten om per 2022 beleidsneutraal over te gaan in de nieuwe Omgevingswet. Dit houdt in dat bestaande ambities en beleidsdoelen voor groen ongewijzigd worden voortgezet. Deze bestaande ambities en beleidsdoelen zijn vastgelegd in de huidige Structuurvisie, het Groenstructuurplan en Landschapsonwikkelingsplan. Het bomenbeleidsplan zal ook hier onderdeel van vormen omdat deze voor 2022 door de gemeenteraad zal worden vastgesteld.

De Omgevingsvisie wordt vanaf 2022 opgesteld. Het groenbeleid wordt onderdeel van de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie biedt een beleidsmatig kader voor nieuwe Omgevingsprogramma's. Ofwel: wat is de fysieke leefomgeving, met welke kwaliteit, wat gebeurt er aan ontwikkeling en instandhouding en welke doelen streven we na, op welke manier? Deze punten zijn terug te vinden in hoofdstuk 1 tot en met 5 van dit beleidsplan.

Omgevingsprogramma's

In een programma kan het beleid verder uitgewerkt en vormgegeven worden, om de doelstellingen uit de Omgevingsvisie te behalen. Concreet vormen de beleidsuitwerkingen (zie hieronder de hoofdstukken 6 tot en met 13) samen een programma. Dit tekstblok geeft een overzicht van hoe we dit bomenbeleidsplan kunnen verwerken in de kaders van de uiteindelijke Omgevingsvisie en het Omgevingsprogramma.

2. Analyse huidige situatie

In de praktijk komen we dagelijks situaties tegen die zijn ontstaan als gevolg van keuzes en inzichten uit het verleden. Situaties die niet altijd wenselijk zijn en die we met de huidige kennis anders zouden doen. Ook inwoners geven regelmatig aan het niet eens te zijn met sommige uitgangspunten uit het verleden. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste onderwerpen die als kansen ervaren en die we met het nieuwe beleid verbeteren of behouden.

2.1 Beperkte ondergrondse groeiruimte

Veel bomen in onze gemeente zijn geplant in een tijd dat nog niet zoveel aandacht werd besteed aan de ondergrondse groeiruimte. Er werd een gat gegraven en de boom werd geplant met een kruiwagen 'goede grond'. Na verloop van tijd gaan de wortels op zoek naar vocht en voeding en vinden dat direct onder de verharding. Door diktegroei van de wortels ontstaat wortelopdruk. De verharding wordt opgedrukt, wat leidt tot gevaarlijke situaties, wortelschade en hoge beheerskosten. In andere gevallen groeit de boom helemaal niet door de slechte groeiplaats. In het bijzonder Rijen noord oost is dit een aandachtspunt. De meeste locaties pakken we dan ook de komende jaren aan.

2.2 Andere boomsoort

Soms hebben bomen eigenschappen die ze minder geschikt maken voor bepaalde standplaatsen. Hier werd vaak onvoldoende rekening mee gehouden. Ook in Gilze en Rijen staan bomen op de verkeerde plaats. Denk hierbij aan 'plakbomen' en vruchtdragende bomen bij parkeerplaatsen. Dergelijke overlast leidt vaak tot verzoeken van inwoners om de bomen te vervangen.

2.3 Kappen en boombescherming

Het huidige kapvergunningstelsel is soms ingewikkeld. Bij dunningen moet de kap eenvoudiger worden omdat de bomen die blijven staan een betere toekomst krijgen. Maar waardevolle bomen willen we juist beter beschermen, bijvoorbeeld bij een herinrichting en werkzaamheden bij bomen. Daarnaast moet er toezicht komen op illegale kap en herplant. Bij werkzaamheden worden regelmatig bomen beschadigd. Vooral na graafwerkzaamheden zien we vaak wortelschade.

2.4 Nieuwe ziekten/klimaatverandering

De laatste decennia zien we steeds meer nieuwe boomziektes en plagen ontstaan, zoals paardekastanjebloedingsziekte, essentaksterfte en de eikenprocessierups. Ook de klimaatverandering zal van grote invloed zijn op ons huidige bomenbestand. Het wordt steeds droger en warmer en dit heeft ook invloed op onze bomen. Het nieuwe bomenbeleid geeft aan hoe we hiermee omgaan.

2.5 Huidige bomenbestand

De gemeente heeft 17.466 (juli 2020) straat- en laanbomen in eigendom en beheer. Dit is het aantal bomen dat is opgenomen in het gemeentelijk beheersysteem Obsurv. Hier zijn de bomen in bosvakken niet in meegenomen. Elk van deze bomen heeft een eigen paspoort met gegevens. En deze worden periodiek gekeurd volgens de Boom Veiligheidscontrole (BVC).

2.6 Bomen en een veranderd klimaat

Gilze en Rijen is tussen Breda en Tilburg een groene gemeente waar veel gebeurt. Er wordt gebouwd, straten worden heringericht, riolen worden vervangen en kabels en leidingen aangelegd. Vooral in de kernen is er daarom concurrentie om de beschikbare ruimte. Voor bomen die er al staan maar ook voor toekomstige bomen. Meer aandacht voor de groeiplaatsen van bomen is daarom noodzakelijk. Niet alleen bomen in verharding, maar ook sommige bomen in groenvakken staan er niet altijd goed bij. Daarnaast gaan we in Gilze en Rijen de gevolgen van klimaatverandering steeds meer zien. Op de

hoge droge zandgronden loopt het water steeds sneller weg en is het groen steeds kwetsbaarder voor droogte en hitte. Dit vraagt om betere groeiplaatsen.

Om het bomenbestand duurzaam te kunnen handhaven is het van belang te weten welke waardevolle bomen binnen de gemeente aanwezig zijn. Waar liggen kansen en waar juist de knelpunten in de boomstructuren? Welke waarde, functie en betekenis kennen we toe aan de bomen en boomstructuren? Wie meer begrijpt van deze waardevolle dragers van het karakter van de gemeente zal ook meer begrip hebben voor de waarde van de juiste bomen op de juiste plek. Dit bomenbeleidsplan legt vast hoe we een waardevol bomenbestand opbouwen en behouden.

3. Waarde van bomen

Bomen hebben tal van waarden voor ons, de mensen, de natuur, het milieu en het klimaat. Elke boom draagt daaraan bij, hoewel de ene boom meer waarde vertegenwoordigt dan de andere. We willen dat ons bomenbestand in de loop van de tijd meer waarde krijgt. Bij alle afwegingen rondom het planten of kappen van bomen is het belangrijk om de effecten van de keuzes inzichtelijk te maken. Waar verliezen we waarde door een ingreep en waar kunnen we juist waarde toevoegen en verbeteren? Dit hoofdstuk omschrijft de waarde van bomen voor de inwoners van onze gemeente.

Bomen leveren een grote waarde en hebben daarmee maatschappelijke effecten. Met het nemen van maatregelen, zoals het plaatsen van een boom, ontstaan of verdwijnen specifieke waarden of kwaliteiten. Deze zijn verdeeld naar verschillende typen waarden: boomwaarde, waarde voor milieu en klimaatbestendigheid, gebruiks- en belevingswaarde, cultuurhistorische waarde, waarde voor ecologie en natuur en waarde voor ruimtelijke structuur en landschap.

Dit leidt tot maatschappelijke effecten en winsten. Zo leidt meer groen tot een betere gezondheid, een hogere verkoopwaarde van woningen of minder energieverbruik. Het basisuitgangspunt van dit bomenbeleidsplan is dat we de maatregelen die wij nemen steeds afwegen en toelichten aan de hand van de waarden. Is de boom die wij planten in een woonstraat vooral bedoeld als groene beleving of ook voor verkoeling? Welke waarden tasten we aan als we bomen kappen en waar zetten we op in als we herplanten? We streven naar een bomenbestand dat langzamerhand waardevoller en kwalitatief beter wordt. De waarden van bomen voor de inwoner van onze gemeente zijn:

3.1 Boomwaarde

Hiermee bedoelen we de technische staat en conditie van de boom. De boom staat op een goede groeiplaats en kan tot wasdom komen en soms zelfs uitgroeien tot een monumentale boom. Daarvoor heeft een boom het volgende nodig:

- Voldoende ondergrondse ruimte, geen conflicten met riolering, kabels- en leidingen;
- Voldoende bovengrondse ruimte, niet te dicht op gebouwen e.d.;
- Voldoende water, voedingsstoffen, lucht voor de boom;
- Passende combinatie van boomsoort en bodem.

3.2 Waarde voor milieu en klimaatbestendigheid

Bomen verbeteren de luchtkwaliteit en vangen fijnstof af. Ze leveren een bijdrage aan CO₂-reductie én het binden van ozon en stikstofoxiden. Daarnaast zijn bomen heel belangrijk voor klimaatadaptatie. Ze leveren een grote bijdrage aan verkoeling in stenige omgevingen en zogenaamde hitte-eilanden; dit zijn plekken in dorpen en bedrijventerreinen waar het veel warmer kan worden dan in de omliggende omgeving. En ze houden water vast in de bodem en in de boomkroon, zodat er in het voorjaar en zomer minder snel verdroging optreedt. Ze zijn belangrijk voor de gezondheid van bewoners. De boomsoorten moeten dan wel zo gekozen zijn dat ze passen bij het toekomstig te verwachten klimaat. Dit betekent anticiperen op verdroging en vernatting.

3.3 Waarde voor ruimtelijke structuur en landschap

Bomen dragen bij aan de identiteit van het landschap. Ze zijn onderdeel van een ruimtelijke structuur en in enkele gevallen vormen ze de hoofdboomstructuur. Ze zorgen ook voor de begeleiding van het verkeer. Ze kunnen een visuele afscherming of aankleding van een gebouw zijn. Ze zijn bijna altijd nadrukkelijk aanwezig in het straatbeeld en bepalend voor het straat-, wijk- of dorpsbeeld. Een boom kan karakteristiek zijn voor een plek.

3.4 Waarde voor ecologie en natuur

Bomen leveren een bijdrage aan biodiversiteit en aan het ecosysteem. In een inheemse boom leven heel veel verschillende insecten. De boom vormt een leefgebied of een verbinding voor soorten,

drachtplanten, vruchtdragende soorten, dieren en planten. Bijzondere soorten bomen leveren een bijdrage aan de genetische diversiteit van het bomenbestand in Gilze en Rijen. In onze gemeente zijn van oudsher soorten aangeplant die passen bij het de landschapstypen in onze gemeente. Bomen kunnen bijzonder zijn door hoogte, dikte, vorm, leeftijd, soort of omdat deze van belang is voor een dier op plant.

Bron: Natuurmonumenten

3.5 Cultuurhistorische waarde

Bomen kunnen onderdeel zijn van een beschermd dorpsgezicht of zelfs onderdeel van een Rijks- of gemeentelijk monument. Ze kunnen een karakteristieke eenheid vormen met (historische) gebouwen en plekken. In onze gemeente hebben we een mooie traditie om mee te doen aan de Boomfeestdag. Zo zijn er heel veel herdenkingsbomen geplant. En bomen met een verhaal zoals koningsbomen. Of een boom heeft een relatie met de ontstaansgeschiedenis van een gebied, zoals de lindeboom bij de Vijf Eiken.

3.6 Gebruiks- en belevingswaarde

Bomen leveren een bijdrage aan de gebruiks- en belevingswaarde van de straat, wijk of dorp. Ze geven de ervaring van kleur, bloei, afwisseling, seizoenbeleving, wintergroen. Ze kunnen een spel of klimboom zijn en daarmee belangrijk zijn voor kinderen. Maar ook een ontmoetingsplek of uitnodigen tot bewegen. Noot- en fruitbomen geven eetbare vruchten en noten. Bomen hebben een educatieve functie, bijvoorbeeld bij de boomfeestdag. Ze geven beschutting tegen wind en directe zonnestralen en ze kunnen een waarde hebben als grondstof voor bijvoorbeeld meubels en kunst. Ze zorgen voor schaduw bij bankjes, of langs veel gebruikte wandelroutes en schoolpleinen.

3.7 Waardetools

In het bomenbeleidsplan hebben we ervoor gekozen om de waarde van bomen vooral te beschrijven. Daarnaast bestaan er heel veel tools om de waarde van bomen te bepalen. De bekendst is I-Tree. Deze tools kunnen in specifieke gevallen gebruikt worden om een goede afweging te maken. Maar geven nooit een compleet beeld. Met name de waarde van bomen voor biodiversiteit is lastig uit te drukken met rekenmethodes. Bij het gebruik van deze rekenmethodes moet dus altijd ook nog gekeken worden naar de niet in geld uit te drukken waardevolle kanten van bomen.

4. Wat willen we bereiken?

Dat bomen een enorme waarde vertegenwoordigen, hebben we in het vorige hoofdstuk gezien. Hun aanwezigheid lijkt vanzelfsprekend, maar in een versteende omgeving en op een arme zandgrond groeien bomen niet zomaar. We moeten actief zorgen voor goede omstandigheden. Er is werk aan de winkel! Uit de bouwstenennota, die begin 2021 is besproken met de commissie Ruimte, zijn een aantal duidelijke keuzes naar voren gekomen. In dit hoofdstuk beschrijven we eerst een algemene visie en vervolgens zeven opgaven om daar ook werk van te maken. Per opgave is steeds de bouwsteen uit de bouwstenennota weergegeven. In de hoofdstukken daar op volgend is per onderwerp uitgewerkt hoe we dit aanpakken.

4.1 Visie en opgaves

De gemeente Gilze en Rijen streeft naar:

- Een duurzaam, divers, vitaal en veilig bomenbestand
- Een hoge, ruimtelijke, sociale, ecologische en cultuurhistorische waarde van de bomen
- Bomen die een bijdrage leveren aan het woon-, werk- en leefmilieu in Gilze, Rijen, Hulten en Molenschot.

Opgave 1: Kwaliteit en kwantiteit van de bomen is gewaarborgd

Het draait niet alleen om de hoeveelheid bomen in de gemeente, maar vooral om de condities waaronder deze zijn geplant en daarmee de duurzaamheid ervan. Wij kiezen voor kwaliteit en diversiteit. Met alle maatregelen streven we naar een meer waardevol bomenbestand. Dit kan ook betekenen dat we bij uitval van bomen minder bomen terugplanten. Maar dan wel onder betere omstandigheden. Op deze wijze kiezen voor kwaliteit kan alleen als het groenbeeld van de straat gelijk blijft of verbetert en er geen boomloze woonstraat ontstaat. Op die manier krijgen bomen ook in de toekomst de kans om tot monumentale bomen uit te groeien. In iedere straat waar nog geen bomen staan streven we daarom naar zicht op minimaal één boom. Soms kiezen we ook bewust voor vervanging. Kleinere boomsoorten in verharding hebben een beperkte levensduur. We accepteren dat deze na 30 jaar mogelijk aan vervanging toe zijn.

Opgave 2: We bepalen de waarde van een boom

Bomen hebben tal van waarden voor ons, de mensen, de natuur, het milieu en het klimaat. Elke boom draagt daaraan bij, hoewel de ene boom meer waarde vertegenwoordigt dan de andere. We willen dat ons bomenbestand in de loop van de tijd meer waarde krijgt. Bij alle afwegingen rondom het planten of kappen van bomen is het belangrijk om de effecten van de keuzes inzichtelijk te maken. Waar verliezen we waarde door een ingreep en waar kunnen we die juist toevoegen en verbeteren? We gaan de waarde van bomen bij projecten veel eerder afwegen door tijdige en heldere besluitvorming. Oude en bijzondere bomen zijn zeer beeld- sfeerbepalend. Oude bomen dragen de omgevingsgeschiedenis van vele tientallen jaren met zich mee. En die willen we daarom graag beschermen. Bomen vanaf 50 jaar kunnen in onze gemeente al monumentaal zijn. Waardevolle en monumentale bomen krijgen daarom extra bescherming. Bij de herziening van het kapvergunningstelsel krijgt de waarde van de boom een belangrijke plek in de afweging.

Opgave 3: De juiste boom op de juiste plek

In het ontwerp en bij de aanplant van bomen is het belangrijk om rekening te houden met de groeiruimte die bomen nodig hebben, zowel boven- als ondergronds, om het beoogde eindbeeld en de daarbij behorende streefleef tijd te halen. Die afweging gaan we nog beter maken. Bomen moeten een betere groeiplaats mee krijgen. Er is een grote variëteit en keuze in bomen: in grootte, vorm, kleur en in eisen aan hun omgeving (voeding, nat of droog). De kunst is steeds de juiste boom te vinden bij de plek. Nieuwe bomen worden altijd gekozen door rekening te houden met de omgeving. In de buurt van parkeerplaatsen planten we minder vaak vrucht dragende bomen of bomen met veel kans op luis. En zo kijken we bij alle bomen of ze wel op die locatie passen.

Opgave 4: Bomen zijn belangrijk in de aanpak van klimaatadaptatie

We houden vast aan de beschreven groenstructuren in het groenstructuurplan. Dit zijn belangrijke structuren en groengebieden in de kernen die bepalend zijn voor de uitstraling en herkenbaarheid van onze gemeente. Buiten die groenstructuren beschrijven we geen algemene streefbeelden meer. We kijken naar de omgeving en welke waarde een boom daarin kan vervullen. Extra aandacht geven we daarbij aan wat een boom kan toevoegen aan klimaatadaptatie en biodiversiteit. Een andere combinatie van planten, struiken en bomen kan daarbij ook een mogelijkheid zijn in plaats van alleen een laanbeplanting. Ziekten, aantastingen en plagen hebben veel invloed op het bomenbestand. Naast de noodzakelijke bestrijding, richten we onze aandacht vooral op preventie. Bomen in verharding zijn extra kwetsbaar. We houden de ontwikkelingen rondom ziektes en plagen goed in de gaten in combinatie met een veranderend klimaat. In het bijzonder rondom plagen waar we veel last van hebben in de gemeente, zoals de eikenprocessierups. We planten niet meer automatisch dezelfde soort terug als er bomen uitvallen in een laanbeplanting. Ziektes en plagen kunnen zich op die manier minder gemakkelijk verspreiden.

Opgave 5: We streven naar een realistisch beheer en ontwerp

Werkzaamheden in de openbare ruimte kunnen ernstige nadelige gevolgen hebben voor bomen. Hierbij valt te denken aan werkzaamheden als graven, bouwen, materiaalopslag en werkzaamheden aan kabels en leidingen. Bouwen rondom bomen is in de meeste gevallen echter goed mogelijk als op een zorgvuldige wijze wordt gewerkt. In een ontwerp zijn bomen vaak niet meer dan een groen bolletje op een kaart. Daarmee is vaak niet duidelijk of de aanleg van een boom of bomenrij binnen het ontwerpplan ook daadwerkelijk haalbaar is. Daarnaast ontstaan onderhoudskosten op de ontwerptafel. Bij nieuwe ontwikkelingen starten we vaak met een groen ontwerp. Maar door compromissen zien we vaak het inrichtingsplan steeds minder groen worden. Bomen planten we liever niet in verharding. Maar als het echt niet anders kan, dan moet het een vocht- en luchtdoorlatende verharding zijn die niet zwaar belast wordt. Door een betere groeiplaats wordt ook de dagelijkse overlast van boomwortels in trottoirs en fietspaden voorkomen.

Opgave 6: Overlast en ongemak serieus nemen

Bomen hebben niet alleen positieve effecten. Mensen ervaren bomen soms als last in plaats van als lust. De gemeente krijgt regelmatig klachten over bomen die hinder of overlast veroorzaken. We nemen dergelijke klachten serieus en onderzoeken steeds of we maatregelen kunnen nemen om deze hinder en overlast te verminderen of helemaal weg te nemen. De mogelijke maatregelen hangen af van de mate van overlast ten opzichte van het algemeen belang. De uitkomst kan zijn: `niets doen` zijn en dan moeten bewoners de situatie accepteren. Het andere uiterste is dat de overlast zo ernstig is dat we de boom kappen. Om overlast in de toekomst te voorkomen houden we bij de keuze van boomsoorten, cultivars, boomgroottes en snoeivormen rekening met het beoogde eindbeeld.

Opgave 7: Bomen over bomen

Wij willen onze ambities en plannen voor de bomen graag delen met onze inwoners. Daarom moeten we bewoners tijdig, voldoende en begrijpelijk informeren over onderwerpen die over bomen gaan. Bewoners krijgen daarbij de mogelijkheid om, bijvoorbeeld bij projecten, binnen de vastgestelde kaders, mee te denken over de bomen in hun buurt. Het is belangrijk dat we bewoners informeren over het belang van bomen voor een gezonde leefomgeving. Vereenvoudiging van de regelgeving (APV) voor bewoners is van belang. Als een kapvergunning (omgevingsvergunning) niets toevoegt, dan moet de gemeente dat ook zo regelen. Monumentale bomen nemen we op in nieuw op te stellen bestemmingsplannen.

4.2 Bouwstenen en uitwerkingen

De opgave zijn hierboven kort en bondig beschreven. Hoe we ze in de praktijk gaan toepassen staat in de volgende hoofdstukken beschreven. Het beleid is zo ingedeeld dat het losse praktische hoofdstukken zijn die ook afzonderlijk gelezen kunnen worden. De bedoeling hiervan is dat mensen die met een vraag zitten, zowel bewoners als ambtenaren, direct naar het hoofdstuk kunnen gaan en daar de informatie kunnen vinden. De tabel hieronder geeft aan welke uitwerkingshoofdstukken bij welke opgave horen. In hoofdstuk 5 is de financiële vertaling gemaakt voor dit beleid en per opgave de ambities voor de toekomst.

Opgave 1:	Hoofdstuk 6
Opgave 2	Hoofdstuk 2 en 13
Opgave 3	Hoofdstuk 8 en 9
Opgave 4	Hoofdstuk 10
Opgave 5	Hoofdstuk 7
Opgave 6	Hoofdstuk 11 en 12
Opgave 7	

5. Ambities voor de toekomst en financiële vertaling

Veel beleidsuitspraken voeren we al uit binnen de bestaande werken. Andere uitspraken vragen om een kleine aanpassing in ons dagelijks werk. Maar er zijn ook beleidsuitspraken die vragen om aanpassingen in andere middelen zoals beheerplannen en kapvergunningenstelsel. In deze nota wordt het bomenbeleid uitdrukkelijker geformuleerd, wat ook de gelegenheid biedt om het functioneren van deze middelen en werkwijze de komende jaren tegen het licht te houden of op te stellen en waar mogelijk te verbeteren. Hieronder is per opgave beschreven welke ambities we voor de toekomst hebben. Maar eerst beschrijven we kort de financiële vertaling.

5.1 Financiële vertaling

Het budget dat te maken heeft met bomen zit op zeer veel plekken in de gemeente. Het beheer en onderhoud van bomen valt onder het budget Parken en Plantsoenen en de grotere projecten, zoals nu de wortelopdruk, vallen onder Geprogrammeerd Onderhoud Groen. Maar ook in projecten zit er budget voor bomen. En bij de Buitendienst zijn er boombeheerders in dienst die heel veel werk uitvoeren dat we anders zouden uitbesteden. Veel van wat we in dit bomenbeleid beschrijven past binnen de bestaande financiële middelen en capaciteit. Maar daar bovenop komen nog twee extra ambities die we graag zouden uitvoeren maar waar op dit moment geen capaciteit of budget voor is. Hieronder is per opgave beschreven welke ambitie we nog hebben voor de toekomst en of we die ambitie kunnen uitvoeren binnen het bestaande budget en capaciteit of dat we daar te zijne tijd nog extra budget en capaciteit voor moeten vrijmaken.

Ambities en middelen voor opgave 1: Kwaliteit en kwantiteit van de bomen is gewaarborgd

Om ook in de toekomst een goed bomenstand te houden, is meer zorg vereist voor de grote bomen. Deze staan vaak langs de hoofdinfrastructuur en hebben te maken met zeer versteende omgevingsinvloeden, zoals veel verkeer, verdichting, veel verharding rondom de bomen etc. Extra beluchting, bemesting en groeiplaatsverbetering zijn maatregelen die noodzakelijk zijn om de bomen weer van lucht en voedsel te voorzien. Tot 2024 gaat het budget geprogrammeerd onderhoud groen naar specifieke wortelopdruk locaties. Na 2024 willen we opnieuw een afweging maken waar voor we het budget het beste kunnen inzetten om goede groeiplaatsen voor bomen te realiseren.

Ambitie	Binnen welk budget?	Jaarlijks bedrag in euro's
Verbeteren groeiplaatsen bomen	Past binnen budget geprogrammeerd onderhoud groen	161.000

Ambities en middelen voor opgave 2: We bepalen altijd de waarde van een boom

Als er een kapvergunning moet worden aangevraagd, dan moet er getoetst worden aan de regels in de APV. Omdat het bomenbeleid is herzien moeten we ook de APV en het kapbeleid aanpassen. Er staan namelijk uitspraken in over de waarde van bomen en monumentale bomen die invloed hebben op ons kapbeleid. Deze onderdelen krijgen een plek in het nieuwe kapbeleid. De eerste stap na het vaststellen van het bomenbeleidsplan is de evaluatie van het kapbeleid.

We willen graag vastleggen wat de waardevolle bomen zijn in de gemeente. Nu hebben we een lijst van de Bomenstichting met monumentale bomen. Maar er zijn natuurlijk veel meer waardevolle bomen dan alleen op die lijst. Grotere bomen leveren een substantiële bijdrage aan het groene karakter van onze gemeente. Op termijn willen we alle gemeentelijk en particuliere waardevolle bomen inventariseren. Wij kunnen daarbij de hulp van bewoners goed gebruiken. Er komt een aanmeldformulier voor bewoners om bomen aan te melden als monumentaal. Voor de criteria van monumentale bomen sluiten wij aan bij de criteria van de landelijke Bomenstichting maar verlagen

wij de leeftijd waarop een boom al monumentaal kan zijn naar 50 jaar in plaats van 80 jaar. Daarnaast kunnen wij specifieke gedenkbomen, botanisch bijzondere bomen en bomen op zeer markante locaties als zodanig aanmerken. Gilze en Rijen kent op dit moment (april 2021) 449 bomen ouder dan 80 jaar in de openbare ruimte. Veel monumentale bomen zijn in particulier bezit.

Als alle (particuliere en gemeentelijke) monumentale bomen zijn geïnventariseerd willen we deze graag extra beschermen. Dat doen we niet alleen door ze te beschermen tegen kap maar juist ook door ze goed te verzorgen. We willen daarom uitzoeken of we de eigenaren van die bomen daarin tegemoet kunnen komen. Een subsidie regeling van 50% voor de onderhoud van de boom kan daarin een mogelijkheid zijn.

Ambitie	Binnen welk budget?	Jaarlijks bedrag in euro`s
Herzien kapvergunningstelsel	Past binnen de bestaande capaciteit	Geen budget nodig.
Bewoners gelegenheid geven bomen aan te melden als monumentale boom	Past binnen de bestaande formatie.	Geen budget nodig.
Inventariseren van particulier en gemeentelijk monumentale bomen	In eerste instantie door bewonersparticipatie. Mogelijk daarna nog een complete inventarisatie door de gemeente. Ambitie.	Bewoners dragen bij door hun boom aan te melden. Een complete inventarisatie zou 25.000 kosten (schatting op basis van andere gemeenten) en 1 keer per 5 jaar herzien. Maar is mogelijk niet geheel nodig bij veel participanten.
Subsidie voor onderhoud particulier monumentale bomen onderzoeken.	Geen budget beschikbaar. Ambitie.	Schatting 10.000 beschikbaar stellen per jaar, werkelijke uitgave afhankelijk van aanvragen.

Ambities en middelen voor opgave 3: De juiste boom op de juiste plek

Om de juiste boom op de juiste plek te krijgen zonder al te hoge beheerskosten zijn er nu al meerdere randvoorwaarden opgesteld in contracten, beheerplannen en handboeken. Waar nodig willen wij die herzien, aanvullen en aanpassen op basis van de uitgangspunten uit dit beleid.

Ambitie	Binnen welk budget?	Jaarlijks bedrag in euro`s
Herzien bestaande afspraken over bomen in uitvoeringsdocumenten	Geen budget noodzakelijk. Past binnen bestaande capaciteit.	Geen budget nodig.

Ambities en middelen voor opgave 4: Bomen zijn belangrijk in de aanpak van klimaatadaptatie

Door klimaatveranderingen nemen hittestress, langdurig droogte en wateroverlast, vooral in bebouwd gebied toe. Er valt meer regen in korte tijd, er is in de zomer een langere periode zonder neerslag en de temperatuur stijgt. Bomen in de wijken zorgen voor verkoeling door hun schaduw maar vooral ook door verdamping. Ook in Gilze en Rijen is hittestress een probleem, dat blijkt uit de stresstest klimaatadaptatie. De ambitie is dan ook om een analyse te maken van waar mensen het langste buiten verblijven en hittestress het meest problematisch is. Om vervolgens te kijken of de aanplant van extra bomen hierin een oplossing kan zijn. We denken dan aan 30 bomen per jaar. Het is onzeker of er binnen het huidige areaal extra locaties voor bomen zijn te vinden.

Ambitie	Binnen welk budget?	Jaarlijks bedrag in euro`s
Aanplant van 30 bomen per jaar tegen hittestress	Via ruimte-voor-ruimte gelden en mogelijk onderzoek naar klimaatsubsidie.	30.000 voor 30 bomen per jaar voor 2022, 2023 en 2024.

Ambities en middelen voor opgave 5: We streven naar een realistisch beheer en ontwerp

Zo vroeg mogelijk moet worden gekeken hoe bomen in een plan passen. Nu al werken we daar hard aan maar soms zijn we te laat met een onderzoek. We hebben onze werkwijze bij het maken van een afweging voor het kappen of het behouden beschreven in hoofdstuk 7 van dit beleidsdocument. Dit stappenplan biedt vanaf het begin en in alle fasen van een planproces de mogelijkheid een belangenafweging te maken over de gevolgen van een ruimtelijk plan voor bomen.

Ambitie	Binnen welk budget?	Jaarlijks bedrag in euro`s
Toepassen afweging bomen bij ruimtelijke ontwikkelingen.	Past binnen bestaande formatie.	Geen budget nodig.

Ambities en middelen voor opgave 6: Overlast en ongemak serieus nemen

Met behulp van dit bomenbeleidsplan en een herziening van het kapbeleid willen gaan we duidelijkere afwegingen maken bij het oplossen van overlast door eigenschappen van bomen.

Ambities en middelen voor opgave 7: Bomen over bomen

We vinden het belangrijk om open data te delen. Open data is data die voor iedereen op te vragen is. Deze data is rechtenvrij en door de gemeenten verzameld en betaald. Zo hebben we veel informatie over bomen. Een deel hiervan is te gebruiken voor open data. Wij gaan, gekoppeld aan de gemeentelijke website, een pagina maken waarop gegevens van alle bomen in beheer bij de gemeente kunnen worden ingezien. Het doel is bewoners beter inzicht te geven in het gemeentelijk bomenbestand en deze informatie ook te gebruiken voor het maken en toetsen van plannen.

Ambitie	Binnen welk budget?	Jaarlijks bedrag in euro`s
Data over gemeente bomen toegankelijk maken	Is reeds in de voorbereiding. Zal binnenkort worden uitgevoerd.	Past binnen het bestaande budget en capaciteit.

6. Bomenstructuur

6.1 Bomenstructuur in groenstructuur

Het groenstructuurplan Gilze en Rijen (2011) bevat enkele hoofdstukken over bomen. Deze hoofdstukken zijn nog steeds relevant en sluiten nog goed aan bij onze huidige wensen. De relevante informatie uit het groenstructuurplan is daarom overgenomen in dit bomenbeleidsplan. Een van de onderdelen is de groenstructuur.

In het groenstructuurplan is de gewenste groenstructuur binnen onze kernen vastgelegd. Bij de gewenste groenstructuur is onderscheid gemaakt in drie niveaus:

- Hoofdgroenstructuur: groen dat representatief is voor de hele gemeente. Het betreft de belangrijkste structuren en groengebieden in de kernen die bepalend zijn voor de uitstraling.
- Nevengroenstructuur: groen met functie voor de gehele wijk. Het betreft de belangrijkste structuren en groengebieden die van belang zijn voor de oriëntatie in de wijk en/of het gebruik door de gehele wijk.
- Overig groen: groen met aankleedfunctie in woonstraten, dorpsrand of overhoeken. Dit groen is van belang voor direct aanwonenden.

In het groenstructuurplan hebben we per kern de dorpskarakteristiek en de huidige en gewenste groenstructuur beschreven. Bepalend voor de dorpskarakteristiek zijn onder andere de historie van de kern, de stedenbouwkundige opbouw en infrastructuur en de geplande ruimtelijke ontwikkelingen. Zoals in het groenstructuurplan staat beschreven draagt de groenstructuur in grote mate bij aan de identiteit van en de oriëntatie in een kern. En in het bijzonder bomen spelen hierin een belangrijke rol.

Begeleiding van lijnelementen met bomenstructuren heeft onze voorkeur. Dit is door beperkte boven- en ondergrondse ruimte echter niet altijd mogelijk. Als deze ruimte ontbreekt, is een goed alternatief om op strategische plekken beeldbepalende bomen van de 1ste grootte te planten en samenhang tussen die bomen te krijgen door een combinatie van een ander type beplanting (bijvoorbeeld struiken).

6.2 Status van de bomenstructuur

Om de bescherming en ontwikkeling van een duurzame bomenstructuur te kunnen waarborgen is het van belang per 'categorie' bomen een aantal uitgangspunten vast te leggen. Zo kunnen we behouden wat belangrijk is en ons anderzijds enigszins flexibel opstellen bij klachten en meldingen bij bomen die geen onderdeel uitmaken van de in dit plan beschreven structuren. Deze uitgangspunten geven richting zowel bij de inrichting als bij aanpassing van de groeiplaats, bescherming bij bouwwerkzaamheden en afhandeling van klachten en meldingen. Bij bomen in de hoofdstructuur is duurzaam behoud altijd uitgangspunt in ruimtelijk ontwerp en inrichting.

Categorie bomen	Minimaal aantal jaren goede groei in relatie tot inrichting groeiplaats
Boom in hoofdstructuur	80 jaar of ouder
Boom in nevenstructuur	50 jaar of ouder
Overige bomen	Situatie afhankelijk, boomgrootte afstemmen op beschikbare groeiruimte

6.3 Bomen en klimaatadaptatie

De groenstructuur is belangrijk voor de herkenbaarheid en de doorgaande (ecologische) structuren van onze gemeente. Deze behouden en versterken we. Voor andere straten leggen we niet meer een standaard beeld op. Hier kijken we bij de plaatsing van bomen vooral naar de waarde van de boom voor de omgeving. In het bijzonder klimaatadaptatie en biodiversiteit spelen hierin een belangrijke rol.

6.4 Vervanging van bomen in lanen

In onze gemeente staan veel bomen in een laanstructuur. Het beheer van lanen verschilt wezenlijk van het beheer van solitaire bomen, omdat het uitvallen van individuele bomen niet direct invloed heeft op het laanbeeld. Wanneer de bomen in een laan in de jeugdfase of halfwasfase uitvallen, kunnen we deze vervangen zonder dat het beeld uiteindelijk drastisch verandert. Bij een laan met volwassen bomen is het vaak beter individuele uitgevallen bomen niet te vervangen, omdat dit het laanbeeld nauwelijks versterkt en jonge bomen doorgaans moeilijk aan voldoende voedsel en vocht kunnen komen om tot volle wasdom te komen. Meestal benutten de naburige bomen de extra groeiruimte en zijn de "gaten" nauwelijks meer waar te nemen. Vervangen is dan geen toekomstgerichte oplossing. In de aftakelingsfase vallen er vaak grotere gaten in een laan, omdat meerdere bomen tegelijk uitvallen. Vaak geeft het individueel verjongen van zo'n laan dan een zeer rommelig en onsamenhangend beeld. Als het behouden van een laan op die plek belangrijker is dan het behoud van individuele bomen is het beter ervoor te kiezen de laan in een aantal fasen of in één keer te verjongen. Uitgangspunten hierbij zijn de leeftijd, conditie en de kwaliteit van de bomen in deze lanen.

Uitgangspunten voor vervanging van lanen:

- In de volwassen fase en aftakelingsfase van een laan vervangen we geen individuele bomen. Vervanging van bomen heeft geen wezenlijke invloed op het laanbeeld en heeft zelden succes.
- Lanen vervangen we in delen of in het geheel door jonge aanplant wanneer het laanbeeld is verdwenen. Dit is doorgaans wanneer ongeveer 40% – 50% van de oorspronkelijke aanplant is uitgevallen. Als bomen in lanen uitvallen, maar de laan blijft behouden, dan beschouwen we dit als dunning.
- Indien we de karakteristieke laanstructuur willen behouden, moet herplant plaatsvinden met lang levende markante bomen zoals bijvoorbeeld eik of beuk. Lanen met alleen maar eiken planten we niet meer terug in verband met de eikenprocessierups. Wel eiken in combinatie met andere bomen.

7. Bomen en ruimtelijke ontwikkelingen

Werkzaamheden in de openbare ruimte kunnen ernstige nadelige gevolgen hebben voor bomen. Hierbij valt te denken aan werkzaamheden als graven, bouwen, materiaalopslag en werkzaamheden aan kabels en leidingen. Bouwen rondom bomen is in de meeste gevallen echter goed mogelijk als een aannemer op een zorgvuldige wijze werkt.

Onderstaand beschrijven we de acties voor bomen in de verschillende fasen van een (her)inrichting van een gemeentelijke locatie. Belangrijk is om te beseffen dat we optimale boombescherming alleen kunnen realiseren wanneer we tijdens alle fasen het effect op de bomen in acht nemen. In onderstaande paragrafen beschrijven we de te nemen stappen per projectfase. Uiteraard kunnen de acties afzonderlijk van elkaar worden uitgevoerd.

7.1 Initiatieffase

Tijdens deze fase neemt een ontwikkelaar of de gemeente het initiatief om een (her)inrichting uit te voeren. Het gaat hierbij nadrukkelijk niet alleen om bouwplannen, maar om alle activiteiten die leiden tot een verandering van, of ingreep op grond van de gemeente of anderen. Maar ook bij rioleringsplannen en verlichtingsplannen. In deze fase ligt nog niet vast hoe de (her)inrichting eruit ziet. Uiteraard is dan ook niet duidelijk wat het effect van de (her)inrichting op de bomen is. In deze fase beantwoorden we daarom de volgende vragen:

- Welke bomen zijn in het plangebied en de directe omgeving aanwezig?
- Wat is de kwaliteit van deze bomen?
- Wat is de status van de bomen? Zijn ze onderdeel van een structuur? Monumentaal? Etc.
- Onder welke voorwaarde kunnen we de bomen behouden?
- Vervullen de bomen functies die in het plangebied gewenst zijn? Hebben ze een hoge waarde zoals beschreven in hoofdstuk 2?

Een boomdeskundige verzamelt de gegevens over de bomen in een gedetailleerd groeiplaatsonderzoek. Een groeiplaatsonderzoek gaat in op de kwaliteit, conditie, toekomstverwachting en eventueel verplantbaarheid van een boom. Als een boom verplant kan worden en het past binnen de financiële mogelijkheden, dan doen we dat. Aan de hand van de gegevens van het groeiplaatsonderzoek bepalen we of we de bomen kunnen behouden. Als dit het geval is stellen we randvoorwaarden op voor het ontwerp en de uitvoering van de herinrichting. Door in deze fase keuzes te maken en randvoorwaarden te bepalen, voorkomen we dat gedurende de planvorming onduidelijkheid ontstaat. Ook kunnen we bewoners in een vroeg stadium onze visie op het bestaande bomenbestand geven en verwachtingen managen. Als we de bomen zeker behouden is een groeiplaatsonderzoek niet altijd nodig en kan het bekijken van de actuele informatie over de conditie van de boom volstaan. Mogelijk kan een rekenmethode zoals I-Tree een meerwaarde zijn om te bepalen of bomen gekapt of behouden moeten worden of dat bomen toevoegen een waardevermeerdering oplevert.

7.2 Ontwerp- en besteksfase

Het ontwerp is een van de belangrijkste schakels om te komen tot de uiteindelijke uitvoering van een plan. Het ontwerp moet niet alleen inzage geven in de visuele aspecten van het plan, maar moet ook inzicht geven in de haalbaarheid van het plan en de knelpunten waarmee we bij de uitvoering van het plan rekening moeten houden.

Wanneer de ontwerper bomen opneemt in het ontwerp is het dus van belang dat hij niet alleen de boom als een 'groen bolletje' op kaart weergeeft, maar dat vanuit het ontwerp duidelijk wordt of de aanplant van een boom of bomenrij binnen het ontwerpplan ook werkelijk haalbaar is. Essentieel is dat de ontwerper de toekomstige boom en zijn groeiplaats volgens het eindconcept op het ontwerp laat zien. De ontwerper moet de bomen op het ontwerp dus niet weergeven in de maatvoering

waarin de bomen worden aanplant, maar in de grootte die zij bereiken in het gewenste eindbeeld van de ontwerper. Alleen dan kunnen we de haalbaarheid van het ontwerp op een reële basis richting de toekomst toetsen. In deze fase moet al worden gekozen voor het formaat van de boom. Ook moet in deze fase gekeken worden of we extra bomen kunnen planten.

De onderhoudskosten ontstaan op de ontwerptafel. Als we daar al zouden uitgaan van een onwerkbaar compromis, dan komt er nooit een mooie boom. Om bomen te beschermen is het daarom ook nodig het ontwerp te toetsen door een Boom Effect Analyse op te stellen. Een BEA maakt de effecten van het ontwerp op de bomen zichtbaar. Er volgt een inschatting of de bomen kunnen blijven staan. Een BEA beschrijft ook alternatieven om de bomen te kunnen behouden, waarmee de ontwerper het ontwerp kan aanpassen.

Als het definitief ontwerp is afgerond moet een boombeschermingsplan worden opgesteld door de aannemer, de gemeente toetst hierin. Hierin leggen we vast hoe we de bomen tijdens het verdere proces daadwerkelijk beschermen. Om schades aan bomen te voorkomen zijn door de vereniging Stadswerk en Norminstituut Bomen richtlijnen en een Handboek Bomen opgesteld die ervoor zorgen dat bomen duurzaam behouden blijven. Een goed middel om te voorkomen dat schade ontstaat aan bomen tijdens bouwwerkzaamheden is het opnemen van deze (en eventuele aanvullende) voorwaarden in het bestek. Door bij de beoordeling van een bouwaanvraag eisen te stellen aan het bouwen rond bomen, is vooraf duidelijk wat we moeten voorbereiden. Hierdoor kunnen we voorzien wat de meest gunstige bouwperiode is (meestal buiten het groeiseizoen) en als het mogelijk is, de bouw hierop aanpassen.

7.3 Uitvoeringsfase

Toezicht houden tijdens werkzaamheden is een belangrijk aspect in de uitvoeringsfase. Het is daarom noodzakelijk dat een ter zake kundig persoon toezicht houdt. Er moeten met de gemeente afspraken worden gemaakt wie het toezicht op zich neemt. Vaak is dit de toezichthouder groen. Mocht toch boomschade optreden dan kan een boomtaxateur aanvullende onderzoeken en / of taxaties uitvoeren om de ernst van de schade en de gevolgen hiervan vast te stellen. De kosten kunnen we dan verhalen bij de uitvoerende partij. De boomtaxateur bepaalt de boomwaarde door gebruik te maken van de Rekenmethode van de NVTB (Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen). De aanplant van bomen moet hand in hand gaan met de uitvoering van het werk om te voorkomen dat bomen als sluitpost gaan fungeren.

7.4 Beheerfase

Goede nazorg in de beheerfase is onontbeerlijk. Het gebeurt vaak dat met de oplevering van een project ook de boombeschermende maatregelen stoppen. Voornamelijk oude bomen hebben moeite zich aan te passen aan de nieuwe situatie. Soms is de grondwaterstand veranderd of is er onverhoopt toch schade ontstaan zonder dat dit is opgemerkt. Extra watergiftten in de eerste 3 jaar na de werkzaamheden kunnen dan van levensbelang zijn voor de boom. Bij oudere bomen kan het nodig zijn de grond te ploffen. We leggen vast wie na aanplant 3 jaar verantwoordelijk is voor de nazorg van de boom.

Kosten van boombescherming

In de meeste gevallen betaalt de initiatiefnemer van het project de kosten voor boombescherming. Is de gemeente dit zelf, dan moeten wij de kosten hiervoor dragen en moeten we deze kosten in de raming van het project meenemen. Vervolgens moeten we dit in het bestek opnemen. Wanneer het een particulier betreft (bijvoorbeeld woningbouwvereniging of projectontwikkelaar), dan moet die partij de kosten voor zijn rekening nemen.

Regulier onderhoud en boomveiligheid

Het in standhouden van bomen is een continu proces. Regulier onderhoud is onder andere voor groeibegeleiding van bomen, het verwijderen van dode takken, bodemverbetering en onderhoud aan de groeiplaats van bomen. Regulier boomonderhoud gaat vaak hand in hand met het onderhoud dat nodig is om te zorgen voor de veiligheid in de omgeving van de boom.

Een belangrijk onderdeel van boombeheer is inventarisatie van het totale bomenbestand, de Boomveiligheidscontrole (BVC). Die geeft inzicht in de taken die we moeten uitvoeren en geeft informatie waarmee we beheerplannen kunnen opstellen. Alle bomen controleren we periodiek om te beoordelen wat de conditie van de boom is en of deze een gevaar kan vormen voor de omgeving. Werkzaamheden in het kader van boomveiligheid bestaan onder andere uit het snoeien van takken boven wegen, fietspaden en trottoirs. Bomen, die attentie nodig hebben, controleren we vaker. Bij bomen die een risico vormen treffen we direct maatregelen, dat kan er soms toe leiden dat we gevaarlijke grote takken verwijderen of dat we oude of zieke bomen kappen.

Participatie en inspraak

Het doorlopen van bovenstaande stappen geeft informatie die nodig is voor een zorgvuldige afweging van de diverse belangen. Doordat bomen vanaf het begin van het planproces expliciet de aandacht krijgen, worden medewerkers van de gemeente, inwoners, het bestuur en alle andere betrokken partijen in een vroeg stadium gewezen op en deelgenoot gemaakt van de mogelijke consequenties van de plannen voor bomen en voor de bomenstructuur. Bij het betrekken van omwonenden en belanghebbenden in de fase van planontwikkeling en later in de formele inspraakprocedures die bij alle planvorming horen, kunnen bewoners tijdig hun invloed doen gelden en op de voorstellen reageren. Een besluit om bomen te kappen, te verplanten of te behouden is op deze manier geen sluitstuk van het planproces dat onder de tijdsdruk van de uitvoering van het plan genomen moet worden, maar de uitkomst van een weloverwogen en doelgerichte afweging vanaf het begin van het traject.

8. De juiste plek

Gezonde, goede bomen beginnen bij een goede plek om te groeien, als onderdeel van de juiste boom op de juiste plek. Maar wat is een goede plek en als die plek niet ideaal is, hoe maken we die dan zo optimaal mogelijk? Dit hoofdstuk geeft richtlijnen hoe de juiste plek te kiezen en deze ook in te richten.

8.1 Standplaatsomstandigheden

De meeste bomen leven van nature in bossen. In het bos is een bosbodem ontstaan door verterend blad en het bodemleven. Deze bodem heeft een losse structuur; water en lucht kunnen goed in de grond dringen. Doordat de bomen met elkaar concurreren om licht, groeien ze omhoog en vormen ze stammen. Ze ontwikkelen een wortelstelsel dat net zo groot is als hun kroon. De wortels zorgen voor de opname van voedingsstoffen, zuurstof en water en voor de verankering van de boom. De sterke bomen overleven en de zwakke bomen sterven af. Dit heet natuurlijke selectie.

In een versteende omgeving willen we gezonde bomen. Daarom bootsen we hier zoveel mogelijk de natuurlijke situatie na. Bomen staan vaak in kleine boomspiegels tussen wegen, voet- en fietspaden en parkeervakken. Bomen staan soms te dicht op de bebouwing. De kroon kan hierdoor niet goed uitgroeien en ook het wortelstelsel ontwikkelt zich eenzijdig, wat de verankering negatief beïnvloedt. Door te kleine en slechte groeiplaatsen drukken boomwortels de verharding omhoog, met gevaarlijke situaties tot gevolg. Riolering, kabels en leidingen, funderingen van gebouwen en bomen zitten elkaar regelmatig in de weg. De bodem in onze gemeente bestaat voor een groot deel uit hoge droge zandgronden. Bomen groeien daardoor in een slechte groeiplaats niet goed of veroorzaken schade. Om gezond te blijven, hebben bomen voldoende doorwortelbare ruimte nodig, waar bovendien voldoende regenwater de wortels bereikt. Om lang te kunnen genieten van een geplante boom is het dus van belang om een boom de goede omstandigheden mee te geven.

8.2 Algemene kaders groeiplaats

Doordat we bomen jong aanplanten en de bomen pas na jaren uitgroeien tot hun uiteindelijke omvang, ervaren we de gevolgen van 'verkeerde' keuzes pas later, als de boom volwassen is. In deze paragraaf hebben we de randvoorwaarden opgenomen voor aanplant van bomen.

Plant bomen die passen bij de groeiplaats

Bomen hebben een bepaalde groeiruimte nodig, zodat de boom in principe zijn volwassen leeftijd kan bereiken. Deze technische en ruimtelijke criteria zijn vanuit vakkennis en ervaring ontstaan. Bij aanplant moeten we al bepalen of we gedurende de levensduur van de boom aan deze criteria kunnen voldoen. Wanneer dit niet het geval is, is aanplant niet wenselijk of moeten we kiezen voor een kleinere boom. Een boom moet zijn soorteigen grootte kunnen bereiken op een voor de omgeving, boomtechnisch veilige manier, zonder onacceptabele overlast te veroorzaken en gebaseerd op voorspelbare onderhoudsmaatregelen.

Geen bomen planten versterkt de ervaring van de bomen die er wel staan

Begeleiding door een laanstructuur is niet in iedere straat nodig. Het beleven van een open landschap kan een contrast oproepen met besloten of bosachtige delen. Deze contrasten kunnen voor de beleving van een dorp of landschap zeer waardevol zijn.

In open ruimtes beter één grote, duurzame boom dan meerdere kleine

Bomen zijn er in verschillende groottes, zie de beschrijving hiervan hieronder in paragraaf 8.3. Bomen van de eerste grootte kunnen uitgroeien tot imposante, grote en monumentale bomen en zijn daarom het meest waardevol. Kleinere bomen zijn in het algemeen eerder aan vervanging toe. In

plannen moeten we bewust zoeken naar locaties voor bomen van de eerste grootte (bijv. ontmoetingsplekken, randzones, parkgebieden).

Duurzame kwaliteit boven kwantiteit in woonstraten

In (woon)straten stemmen we de grootte en het aantal bomen af op de mogelijkheden van de standplaats. Dit kan betekenen dat we bijvoorbeeld kiezen om een rij bomen aan een kant van de weg te plaatsen, in plaats van aan beide kanten. In woonstraten en bij beperkte ruimte kiezen we voor bomen die passen, meestal zijn dat bomen van de derde grootte. Deze bomen kunnen we voldoende groeiruimte bieden om volledig uit te groeien en binnen een kort tijdsbestek een belangrijke bijdrage te leveren aan het straatbeeld. Na circa 30 jaar is vervanging door een gelijkwaardige boom aan de orde, zonder dat een (te) grote investering is gedaan aan het onderhoud (met name begeleidingsnoei) van de boom.

Bomen bij voorkeur in beplanting of gras

Ongeacht de groeiplaats die we bomen in verharding bieden, gedijen bomen het best als ze in beplanting of gras staan. De betere vochthuishouding en beluchting van de wortels alsmede het ontbreken van grote verdichting zorgen voor betere groeiomstandigheden. Bomen in verharding zijn vrij duur in het onderhoud. De kosten houden verband met het onderhoud van de boomspiegel en het treffen van verkeersmaatregelen voor dit onderhoud. Deze bomen hebben bovendien een relatief korte levensduur door de dynamiek van de verharde omgeving en de slechte groeiomstandigheden. Bij voorkeur planten we daarom geen bomen meer in verharding maar altijd in minimaal een ruime groene boomspiegel.

Bewuste toepassing vormbomen

Leibomen, knobomen en gekandelaberde bomen vragen gedurende het gehele leven van de boom extra onderhoud. Dit onderhoud vormt een extra kostenpost. We moeten daarom alleen vormbomen planten op locaties waar deze extra kosten verantwoord zijn, zoals centrumgebieden of nabij monumenten. Het knotten en kandelaberen van bomen als maatregel om overlast en klachten te bestrijden doen we vanwege de hoge kostenniet meer.

8.3 Technische en ruimtelijk kaders

Deze richtlijnen zijn primair bedoeld voor het aanplanten van nieuwe bomen. De onderstaande richtlijnen zijn gebaseerd op bomen met een ovale of eironde kroonvorm. Voor bomen met afwijkende kroonvormen, zoals zuilvormige kronen of juist brede platte kronen, en voor bomen met bijzondere snoeivormen, zoals leibomen of knobomen, gelden afwijkende maten. Deze maten beschrijven we hier niet. Bij de groeiplaatsvoorwaarden maken we onderscheid in drie groottes:

- Bomen van de 1e grootte: bomen die bij uitgroei tot hun natuurlijke habitus groter worden dan 15 meter. Voorbeelden zijn plataan, zomereik, linde, beuk en paardenkastanje;
- Bomen van de 2e grootte: bomen met een natuurlijke habitus tussen 8 en 15 meter, zoals pluimes en zwarte els;
- Bomen van de 3e grootte: bomen met een grootte tot 8 meter, zoals meidoorn, sierappel en lijsterbes.

Richtlijn boom met eironde of ovale kroon bovengronds	1 ^e grootte	2 ^e grootte	3 ^e grootte
Afstand tot gebouw/gevel	> 10 meter	> 6 meter	> 4 meter
Profiel van gevel tot gevel voor twee rijen	>28 meter	>19 meter	>14 meter
Onderlinge afstand	>12-15 meter	>8 meter	> 6 meter
Boomspiegel	>4 m ²	>2,25 m ²	>1 m ²

Bron: Groenstructuurplan

Voorwaarden voor de groeiplaats ondergronds

- Voor een optimale groei heeft een boom voldoende ondergrondse groeiruimte nodig, waar voldoende voedsel aanwezig is. De benodigde groeiplaats moeten we per locatie bekijken. Hiervoor gebruiken we de boommonitor van het Norminstituut bomen. De monitor geeft het aantal m³ aan voor de soort boom en zijn toekomstige groeiplaats.
- Bomen planten we liever niet in verharding. Maar als het echt niet anders kan, dan moet het een vocht- en luchtdoorlatende verharding zijn die niet zwaar belast wordt.
- Kabels en leidingen moeten minstens 2 meter buiten de stam blijven. Of heel goed afgeschermd zijn door een koker of wortelscherm van de boom. Dit om te voorkomen dat bij werkzaamheden relatief dikke wortels worden doorgezaagd;
- Het verbeteren van de groeiplaats voor bomen kan door het aanbrengen van voedingsleuven, voedingsstoffen injecteren (ploffen), graven van voedingspijlers, beluchten, groeiplaatsconstructies of het doormengen met humusrijke grond.

Voorwaarden bij de uitvoering (het planten)

Een goede uitvoering houdt de beheerskosten laag; immers een boom die zich lekker voelt laat tijdens zijn leven minder gebreken zien. Voor het realiseren van een goed groeiende boom gelden de volgende voorwaarden:

- De minimale aanplantmaat van bomen in druk bezochte gebieden moet 25-30 cm diameter op borsthoogte zijn om vandalisme te voorkomen en eerder het gewenste beeld te bereiken;
- Het plantgat moet cultuurtechnisch goed worden voorbereid: spitten van de plantplaats tot 150 centimeter onder het maaiveld, toepassen van bomengranulaat of bomenzand onder verharding en met Vivimus bemeste teelaarde buiten de verharding. In het plantgat, in verharding moet een beluchttingsdrain worden aangebracht onder de verharding;
- Indien nodig beschermen van de stam met boombeugels;
- Indien nodig antiwortelschermen langs kabels en leidingen aanbrengen of mantelbuizen gebruiken. Dit voorkomt dat wortels worden beschadigd wanneer graafwerkzaamheden in de leidingstraat nodig zijn. Dicht en zwaar belaste verharding kan op een fundering worden aangebracht, zodat de verharding niet op de kluit rust;
- Jonge bomen krijgen na aanplant altijd nog 3 jaar water;
- Boomverankering bij aanplant om ervoor te zorgen dat de boom goed vast staat in zijn nieuwe groeiplaats. Zo kunnen de wortels buiten hun kluit groeien zonder af te breken als gevolg van een bewegende kluit. Daarnaast plaatsen wij bij nieuwe bomen in verharding of gazon altijd gietranden.

8.4 Zonne-energie

Regelmatig komen er verzoeken binnen van bewoners om gemeentelijke bomen te kappen of drastisch te snoeien om de opbrengst van zonnepanelen of zonnecollectoren te verhogen of het plaatsen van zonnepanelen rendabel te maken. Met de te verwachten sterke groei van het aantal zonnepanelen in de gemeente Gilze en Rijen verwachten we deze vragen steeds vaker te krijgen.

De gemeente hanteert als beleidsuitgangspunt dat de aanwezigheid van zonnepanelen/zonnecollectoren of de wens deze aan te brengen geen reden is om gezonde bomen te kappen. Andere gemeenten hebben vergelijkbare besluiten genomen. Het standpunt dat we gezonde gemeentelijke bomen niet kappen voor zonnepanelen geeft duidelijkheid aan adviseurs en bewoners.

Bewoners zijn zelf verantwoordelijk voor de aanleg en situering van zonnepanelen of collectoren. De eventuele aanwezigheid van bomen moeten ze zelf bij die keuze betrekken. Het verkrijgen van een beter of hoger rendement van zonnepanelen kan een bewoner niet als argument aanwenden om het kappen van bomen mogelijk te maken. Bomen dragen ook bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen.

Bovendien kunnen bewoners zich van te voren realiseren dat het rendement van zonnepanelen niet optimaal kan zijn door de aanwezige bomen. Wanneer slechts enkele panelen in de schaduw van een boom liggen zijn er technische alternatieven om het rendement toch te optimaliseren en het verlies te beperken. Bijvoorbeeld door de aanschaf van mini-omvormers per paneel zodat het minst presterende paneel niet de gehele installatie beïnvloedt. Mocht dat geen oplossing zijn dan kan de burger bijvoorbeeld ook deelnemen in collectieve initiatieven waarbij er in duurzame energie geïnvesteed wordt.

De mogelijkheid van het opwekken van zonne-energie is iets om rekening mee te houden bij nieuwbouw en waar we nieuwe bomen planten. Het planten van bomen op plaatsen die (in de toekomst) voor schaduw op zon georiënteerde daken zorgen proberen we zoveel mogelijk te voorkomen. Hier houden we bij het ontwerp van een nieuwbouwwijk al rekening mee.

8.5 Klimop

Klimop is ecologisch zeer waardevol. Het levert namelijk nestgelegenheid voor vogels, het biedt schuilgelegenheid en overwinteringsplek voor kleine dieren. Bloeiende klimop levert nectar in september en oktober voor bijen en voor overwinterende vlinders en de bessen in het voorjaar zijn voedsel voor vogels. Daarnaast is klimop wintergroen en dus waardevol voor de beeldkwaliteit.

Klimop treffen we veel aan in zomereiken; hij groeit echter ook in andere loofbomen zoals populier, es, Europese esdoorn. Klimop kan wel tot 30 meter hoog en honderden jaren oud worden. Klimop tast gewone inheemse loofbomen niet aan, maar kan de kroonvorming wel beperken en boominspectie lastig maken. In het beheersysteem moeten we vastleggen, welke bomen met klimop begroeid zijn, of verder mogen groeien dan de onderste takkrans.

Als standaardprocedure:

- klimop boven de onderste takkrans doorsnijden en de dode klimop in een aparte werkgang 1 jaar na de snoei uit de boom verwijderen.
- In volgroeide parkbomen klimop tot 8 meter langs de stam handhaven, inclusief de bloeiende en besdragende zijscheuten.
- Van oude bomen in parken mag de stam tot minstens 8 meter hoogte begroeid zijn en langs de zijtakken tot circa $\frac{1}{4}$ van de lengte.
- Wanneer klimop bij boomcontrole klimopbegroeiing een belemmering is, ten minste de dikste klimoptak en zijtakken langs de stam handhaven.

9. De juiste boom

Er is een grote variëteit en keuze in bomen: in grootte, vorm, kleur en in eisen aan hun omgeving (voeding, nat of droog). De kunst is steeds de juiste boom te vinden bij de plek. In toenemende mate kijken we daarbij niet alleen naar soorten die hier van oudsher voorkwamen, of naar sierwaarde, maar juist ook soorten die passen bij een toekomstig (warmer en droger) klimaat en bij een versteende omgeving.

9.1 Voorwaarden bij de soortkeuze en beheervorm

Sommige locaties binnen onze gemeente kennen een hoge gebruiksintensiteit of een specifiek soort gebruik, bijvoorbeeld het centrum van Rijen. Dit zijn locaties waar de totale inrichting en het beeld dat dit oplevert, bijdraagt aan een specifieke beleving, bijvoorbeeld winkelgebieden en drukke verkeersaders. Hier kan gekozen worden voor boomsoorten en –vormen die meer en intensiever onderhoud vragen. Dit sluit aan bij ons kwaliteitsplan openbare ruimte.

Het is van belang om deze keuze bewust te maken, omdat zich ook knelpunten kunnen voordoen. In drukke gebieden bijvoorbeeld is vaak maar beperkt groeiruimte beschikbaar. Met de planning van het onderhoud moeten we hier rekening mee houden. Bij de keuze van de boomsoort moeten we kijken naar de waarden van de boom. De waardes die beschreven staan in hoofdstuk 2 moeten we allemaal afwegen om tot een keuze voor de juiste boomsoort te komen.

De beheervorm en boomsoort moeten we zo kiezen dat na realisatie kostenbewust bomenbeheer mogelijk is. Dit betekent:

- Vooronderzoek doen naar de standplaatsfactoren zoals de grondsoort, grondwaterstand en beschikbare ruimte;
- Beperkte toepassing van boomsoorten die veel onderhoud vergen (bijvoorbeeld vormbomen);
- Boomsoorten zodanig kiezen dat een eenduidig beheer mogelijk is;
- In druk bezochte gebieden alleen boomsoorten gebruiken die bestand zijn tegen verharding, wind, luchtverontreiniging, ziekten en strooizout en die de verharding niet opdrukken. Hierdoor blijft de kans klein dat we de bomen voortijdig moeten vervangen;
- Naast (hoofd-)wegen geen soorten planten die gevoelig zijn voor strooizout;
- Voor de sortimentskeuze nemen we een hoofdregel in acht: de keuze van de boomsoort moeten we afstemmen op de gewenste omvang, habitus, bodemtype en vochtleverend vermogen van de bodem. We kijken hierbij naar welke bomen het al goed doen in de gemeente;
- Als sprake is van structuren: niet een hele laan met dezelfde soort toepassen. Om ziektes en plagen minder kans te geven;
- Op parkeerplaatsen geen soorten planten die druppelen (luisgevoelige soorten) of zware vruchten dragen. Bij speelplaatsen e.d. geen soorten die giftig zijn aanplanten;
- Vlak bij woningen en/of tuinen rekening houden met de schaduwwerking en geen luisgevoelige soorten aanplanten;
- Geen soorten planten die veel last hebben van wortelopslag of zaailingen (valse acacia, populier, esdoorn, Amerikaanse eik), waar dit niet gewenst is.

9.2 Soorten en een veranderend klimaat

Het wordt onmiskenbaar steeds warmer en er zijn langere periodes van droogte. Op de hoge droge zandgronden in Gilze en Rijen ondervinden we de gevolgen hiervan. Sommige bomen hebben het duidelijk moeilijk met de arme grond en het gebrek aan water. Daarom moeten de bomen die we nu kiezen in de toekomst tegen hogere temperaturen kunnen en beter droogte kunnen verdragen. Van de huidige bomen in de gemeente is een deel gevoelig voor verbranding van de stam en de kroon en voor droogte. Bij de aanplant moeten we zoveel mogelijk rekening houden met de aanplantperiode en bomen niet te laat planten. In onze gemeente hebben we een opgave om wateroverlast te

beperken. Bij voorkeur doen we dat in plantsoenen. Bestaande bomen behouden blijft daarin altijd het uitgangspunt.

10. Boomziekten

Ziekten, aantastingen en plagen hebben veel invloed op het bomenbestand. Naast de noodzakelijke bestrijding, richten we onze aandacht vooral op preventie. Bomen in verharding zijn extra kwetsbaar. Het intensieve gebruik van de verharding maakt dat bomen vaker te kampen hebben met krappe groeiplaatsen. Een versteende omgeving en het veranderende klimaat zetten bomen onder druk. Conditioneel zwakkere bomen hebben minder weerstand en zijn gevoeliger voor ziekten, aantasting en plagen. Goede groeiplaatsen en een juiste gevarieerde boomsoortkeuze vormen dus de basis voor het voorkomen van ziekten. Daarnaast nemen we maatregelen om verspreiding van ziekten te voorkomen.

10.1 Ziekten en plagen

De laatste jaren hebben enkele ziekten en plagen veel invloed gehad op ons bomenbestand en het beheer ervan. De belangrijkste daarvan zijn de eikenprocessierups, iepziekte, Massaria, paardenkastanjabloedingsziekte, letterzetter en essentaksterfte. Niet altijd is het mogelijk om ziekten en plagen goed te bestrijden. Voor een aantal ziekten, zoals de paardenkastanjabloedingsziekte en de essentaksterfte, bestaat nog geen effectieve behandelmethode. De aangetaste bomen sterven uiteindelijk (indirect) aan deze ziekten. Wel kunnen we voor een zo goed mogelijke boven- en ondergrondse groeiplaats en een goed onderhoud zorgen, waardoor de kans op ziekten en plagen afneemt. Een grotere variatie in boomsoorten en genetisch materiaal voorkomt dat in gebieden veel bomen tegelijk ziek worden met een kaalslag tot gevolg.

10.2 Maatregelen

Bij veel aantastingen beoordelen we per individueel geval of maatregelen zoals het bestrijden van de aantasting of het verwijderen van de boom nodig is. We hanteren hierbij het uitgangspunt dat we actie ondernemen wanneer gevaar ontstaat voor de volksgezondheid of de openbare veiligheid.

Per ziekte moeten we specifiek kijken welke maatregelen effectief zijn. Ook kunnen er nieuwe ziektes opduiken. Wij nemen de volgende algemene maatregelen om ziekten en plagen te bestrijden, niet verder te verspreiden of te voorkomen:

- We stimuleren een brede variatie aan boomsoorten. We planten nog wel eiken, maar niet meer naast elkaar, er staat altijd minimaal een andere soort tussen. Dit om de eikenprocessierups minder kansen te geven makkelijk te verspreiden. In woonstraten zijn we zeer terughoudend met het plaatsen van (inheemse) eiken.
- We zorgen voor een goede boven- en ondergrondse groeiplaats.
- We beschikken over specialistische vakkennis over boomziekten en plagen en houden deze actueel.
- We delen onze specialistische vakkennis met collega's.
- We gaan in de APV een juridisch handvat vastleggen waardoor we bij ziekten en plagen snel en adequaat kunnen ingrijpen.
- We herplanten bomen als het voorkomen en behandelen van de ziekte niet heeft gewerkt en we zieke of dode bomen hebben moeten kappen.
- Als we verspreiding van ziekten voorkomen door een bepaalde manier van werken stellen we hiervoor een protocol op en nemen dit op in aanbestedingen en bestekken.
- Zieke of aangetaste bomen inspecteren we vaker.
- We inspecteren al onze bomen minimaal een keer per drie jaar, waardoor we ziekten en plagen snel in beeld hebben.

11. Kappen en herplanten

In ons kapbeleid staat beschreven hoe we omgaan met bomen bij kap en snoei. Als iemand een waardevolle houtopstand wil kappen, blijkt uit een belangenafweging of dat kan of niet. Hiermee zijn we duidelijk en transparant naar de mensen die een belang hebben bij het kappen of bij het behoud van houtopstanden.

11.1 Kapbeleid

Het kapbeleid is in 2013 in goed overleg met de Zuidelijke Land- Tuinbouw Organisatie (ZLTO) en Natuur- en Landbouwvereniging (NLGR) tot stand gekomen.

Met dit bomenbeleid leggen we de langetermijnvisie vast voor bomen. Het kapbeleid herzien we indien nodig eens per 5 jaar omdat er mogelijk veranderingen zijn in andere relevante wet- en regelgeving. Of omdat er procedureel dingen anders lopen.

In de APV staan de regels voor het bewaren van houtopstanden. Naast een aantal begripsomschrijvingen wordt beschreven wanneer er een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd. Aan een vergunning kunnen voorschriften verbonden worden, die in de APV vastgelegd zijn. Het kapbeleid is een uitwerking van de regels in de APV en gaat in op de achtergronden van de regels.

Na het vaststellen van dit bomenbeleidsplan gaan we aan de slag met het evalueren en herzien van het kapvergunningstelsel. Hierin nemen we een duidelijke handleiding op voor een boomwaarderingssysteem op basis van boomwaarde. Daarnaast nemen we een besluit hoe we omgaan met kap en herplant in het geval van dunningen en bijzondere houtwallen. Voor herplant bij dunningen kijken we naar de mogelijkheid om een bomenfonds te gebruiken, waarin geld kan worden gestort. Bij het herzien van het kapbeleid hoort ook een analyse van de benodigde capaciteit om het kapbeleid en herplantplicht goed uit te voeren. Met name de controle op kap en herplant vraagt veel capaciteit bij verschillende afdelingen en is op dit moment een knelpunt. Bij de herziening van het kapbeleid zullen deze knelpunten ook besproken worden met het bestuur.

11.2 Herplantplicht

Een herplantplicht kunnen we opnemen als voorwaarde, als een vergunning is verleend. Het college bepaalt hoe groot de herplant moet zijn en waar de aanvrager van de vergunning moet herplanten. Voor de aanplant moet er wel ruimte zijn. Als we een herplantplicht opleggen, willen we die jonge bomen ook beschermen. Dit doen we door ook een instandhoudingsplicht op te leggen.

12. Hinder en overlast

Bomen hebben niet alleen positieve effecten. Mensen ervaren bomen soms als last in plaats van als lust. We krijgen regelmatig klachten over bomen die hinder of overlast veroorzaken en zo een aantrekkelijke beleving van de woning en (woon)omgeving aantasten. We nemen dergelijke klachten serieus en onderzoeken steeds of we maatregelen kunnen nemen om deze hinder en overlast te verminderen of helemaal weg te nemen. De mogelijke maatregelen hangen af van de mate van overlast ten opzichte van het algemeen belang. De uitkomst kan 'niets doen' zijn en dan moeten bewoners de situatie accepteren. Het andere uiterste is dat de overlast zo ernstig is dat we de boom kappen. Tussen deze twee uitersten is een variatie aan maatregelen denkbaar om de hinder te verminderen. Dit kunnen maatregelen aan de boom of in de omgeving ervan zijn.

12.1 Wanneer is iets hinder?

Hinder is subjectief en persoonsgebonden. Wat de één als overlast ervaart, is voor de ander juist een genot. Niet iedere vorm van overlast is ernstig genoeg om over te gaan tot het treffen van maatregelen. Het Burgerlijk Wetboek hanteert het begrip 'onrechtmatige hinder' om aan te geven wanneer overlast als zwaarwegend en buitenproportioneel kan worden beschouwd. Uit uitspraken van de rechter blijkt dat de aard, ernst en duur van de hinder, de daardoor veroorzaakte schade en specifieke plaatselijke omstandigheden meespelen.

Het is in ieder geval geen zwaarwegende en buitenproportionele hinder als:

- Het over de normale kenmerken van bomen gaat, zoals bladval, afvallende zaden of vruchten of enige mate van beschaduwing.
- Als de hinder al bestond vóór de bewoner er ging wonen, dan is er minder reden om hinder als onrechtmatig aan te merken.

12.2 Afweging in vier stappen

Als iemand meldt dat er ernstige overlast is dan onderzoeken we de situatie. We reageren terughoudend op verzoeken van kap of rigoureuze snoei in ons eigen bomenbestand. Daarbij maken we een afweging tussen de hinder, de technische staat van de boom en de diverse waarden van de boom in relatie tot de omgeving. We kappen een boom niet zomaar. We kijken altijd eerst naar andere mogelijke maatregelen, zowel aan de boom als in de omgeving, om de overlast te verminderen. Is er bijvoorbeeld last van roetdauw op geparkeerde auto's, dan kijken we eerst of we luizen in een boom kunnen bestrijden en of het mogelijk is om ergens anders te parkeren. Om de afweging te kunnen maken onderzoeken we vier onderdelen:

1: Is er sprake van zwaarwegende en buitenproportionele hinder?

De eerste vraag die we moeten beantwoorden voor de afweging is hoe groot de hinder is en of dit valt onder de term 'zwaarwegend en buitenproportioneel'. Hieronder in de tabel is te lezen welk type overlast zwaarwegend is.

2: Is er sprake van 'de juiste boom op de juiste plek'?

Is er sprake van een goede plek en een boom die daarbij past, zoals omschreven in de hoofdstukken 'de juiste plek' en 'de juiste boom'. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van een prima groeiplaats, waarbij toch hinder ontstaat omdat de gekozen boom te groot is voor de plek. In de beoordeling maken we onderscheid tussen 'goed' (juiste boom en juiste plek), 'matig' (juiste plek, verkeerde boom of andersom) of 'slecht' (verkeerde boom op de verkeerde plek).

3: Wat is de conditie en technische staat van de boom?

We kijken naar de conditie en technische staat van de boom, zoals bepaald in de boominspecties. De staat van de boom geeft inzicht in hoeverre het nog de moeite waard is om te investeren in maatregelen om de overlast te beperken.

4: Wat is de waarde voor de omgeving en de structuur?

De laatste stap bekijkt de waarde en betekenis die de boom heeft voor de omgeving en voor de structuur waar hij deel van uitmaakt. Het gaat dan over alle waarden, zoals in het hoofdstuk 3 zijn benoemd: waarde van de boom, waarde voor gebruik en beleving, ecologie en natuur, milieu en klimaat, cultuurhistorie en ruimtelijke structuur en landschap. Deze afweging kan de afweging naar wel of niet kappen doen omslaan.

12.3 Maatregelen

De afweging over hinder en overlast kent drie mogelijke uitkomsten:

- Treffen van een alternatieve maatregel aan de boom of in de omgeving. De maatregelen moeten bij voorkeur de oorzaak wegnemen, maar kunnen ook gericht zijn op het verminderen van het gevolg van overlast. Veel maatregelen werken helaas alleen tijdelijk. Bij het nemen van maatregelen maken we een afweging tussen de kosten, de boom en het mogelijke effect. Het nemen van maatregelen overwegen we altijd. Pas als we hier geen mogelijkheden zien, ze te duur zijn ten opzichte van het effect van de maatregel of het effect maar zeer tijdelijk is, zetten we de volgende stap naar kappen of niet kappen.
- Niets doen en dus niet kappen. De hinder, overlast of schade die optreedt, weegt in deze gevallen niet op tegen de waarde van de boom. Dit kan omdat het een vitale boom op een prima plek is, of bijvoorbeeld een boom met een aanzienlijke waarde voor de omgeving omdat het de enige boom in een straat is.
- Kappen van de boom. Kap vindt plaats als de ondervonden hinder opweegt tegen de kwaliteit en waarden van de boom. Dit betekent dat er eerder kap plaatsvindt als de boom op een slechte groeiplaats staat, in een onvoldoende technische staat is en relatief weinig waarde heeft voor de omgeving. Daarbij is kap ook altijd afhankelijk van het beschikbaar budget.

Slechts in een beperkt aantal gevallen zal overlast zodanig zijn dat dit reden is voor het verlenen van een vergunning voor het kappen van een houtopstand:

- als schade aan bouwwerken ontstaat die redelijkerwijs niet te voorkomen is door andere oplossingen dan rooien van de houtopstand of
- als er sprake is van ernstige, meervoudige overlast die niet anders te bestrijden is dan door rooien van de houtopstand of houtopstanden. Voorbeelden zijn: beschadiging eigendom door boomwortels, ernstige schaduw (met onderzoek bewezen) en ernstige schade door luis.

Onder overlast wordt niet verstaan: allergieën, bladval, vruchten, bloei, vogelpoep, dood hout, stuifmeel. Hierbij moet ook gelden dat geen andere bevredigende oplossing mogelijk is. De tabel hieronder geeft aan wat we doen bij verschillende typen overlast.

Last van	Wanneer is er sprake van gegronde overlast	Kan de klacht leiden tot onderzoek naar de mogelijkheid voor kap?
Vruchten, bladval, bloesem, zaden en naalden. Vogelpoep.		Nee
Overhangende takken		Nee
Verkeersonveilige situaties		Ja
Schaduwwerking	Overschrijden van de TNO-minimumnorm voor de bezonning in huis.	Ja
Veiligheidsrisico omwaaien bomen of vallende takken	Onveilige situatie bevonden door boomveiligheidsinspecteur	Ja
Wortelopdruk	Onveilige situaties door ongelijke trottoirs. Schade aan gebouwen, hekwerk en funderingen.	Ja

Allergieën		Nee
Bladluis		Ja, in geval dat zich voordoet in de gehele tuin.
Eikenprocessierups		Nee
Ziekten en aantastingen	Veiligheidsrisico's vanwege stambreuk of instabiliteit bevonden door boomveiligheidsinspecteur	Ja

Voor het bepalen van overmatige schaduw in huis gebruiken wij de door TNO gesteld minimumnorm voor de bezonning van woningen: Er is sprake van voldoende daglichttoetreding wanneer er sprake is van ten minste 2 mogelijke bezonningsuren per dag in de periode van 19 april tot 21 oktober (gedurende 8 maanden) in de woonkamer.

12.4 Overlast van monumentale bomen

Monumentale bomen mogen alleen worden gekapt als de boom zwaar is aangetast of ziek is. Doordat het hier om heel waardevolle bomen gaat, moeten bewoners overlast eerder accepteren. Bij deze bomen zoeken we naar maatregelen en mogelijkheden om de overlast weg te nemen of te verminderen. Kap overwegen we dan niet.

13. Monumentale bomen

Oude en bijzondere bomen zijn zeer beeld- en sfeerbepalend en geven een extra dimensie aan de openbare ruimte. Oude bomen dragen de omgevingsgeschiedenis van vele jaren met zich mee. Daarom willen we deze monumentale bomen extra beschermen. Op dit moment is er alleen een monumentale bomenlijst die de Bomenstichting op heeft gesteld. Maar de ambitie is om deze lijst compleet te maken met een inventarisatie van alle gemeentelijk en particuliere monumentale bomen: Hieronder beschrijven we de criteria voor monumentale bomen volgens de Bomenstichting.

Een boom moet aan drie voorwaarden voldoen om opgenomen te worden in het Landelijk Register voor Monumentale bomen van de Bomenstichting.

1. De leeftijd van de boom is minimaal 50 jaar

Een uitzondering kan gemaakt worden bijvoorbeeld een herdenkingsboom of een boom met een grote dendrologische waarde.

2. De boom moet een levensverwachting hebben van minimaal 10 jaar

De bomen mogen niet in een onherstelbare slechte conditie verkeren (d.w.z. de bomen in beginsel weer in een redelijke conditie zijn te brengen), volledig verval van de boom mag niet binnen tien jaar te verwachten zijn.

3. De boom heeft ten minste een van de waarden, zoals beschreven in hoofdstuk 2

- Waarde voor milieu en klimaatbestendigheid
- Waarde voor ruimtelijke structuur en landschap
- Waarde voor ecologie en natuur
- Cultuurhistorische waarde
- Gebruiks- en belevingswaarde

In onze gemeente kiezen we ervoor dat bomen al bij een leeftijd van 50 jaar monumentaal kunnen zijn. Vanwege de waarden van monumentale bomen verlenen we voor hen in beginsel geen kapvergunning, tenzij sprake is van een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, of een zwaarwegend maatschappelijk belang. De voorwaarden hiervoor werken we uit in het kapbeleid.

In bestemmingsplannen nemen we de kroonprojecties van monumentale bomen op met een dubbelbestemming, waarbij ze extra beschermd zijn tegen graaf- en bouwwerkzaamheden binnen de kroonprojectie.

Voor het in stand houden van de particuliere monumentale bomen is het noodzakelijk dat een goed opgeleide boomverzorger op vakkundige wijze onderhoudswerkzaamheden aan de boom uitvoert. Vaak voert een particulier deze werkzaamheden niet zelf uit, maar moet hij een beroep moeten doen op een deskundige. We onderzoeken of we een bijdrage kunnen leveren aan het onderhoud aan monumentale bomen van particulieren. Er komt een mogelijkheid voor bewoners om zelf bomen aan te melden voor de monumentale bomenlijst bij de gemeente. Wij kunnen daarbij de hulp van bewoners goed gebruiken. Dit is een mooie kans voor bewonersparticipatie. Uw boom aanmelden bij de Bomenstichting kan nu al. Monumentale bomen worden inzichtelijk gemaakt via een lijst of kaart op de website van de gemeente.